

Η τυφλοκώφωση στην Ελλάδα

Μια άγνωστη και αποκλεισμένη αναπηρία

Πανελλήνιος Σύλλογος Τυφλοκωφών «Το Ηλιοτρόπιο»

Λεμονιά Κουμάκη, τυφλοκωφό άτομο, δασκάλα, πρόεδρος Συλλόγου

Γεωργία Παππά, εργοθεραπεύτρια, αντιπρόεδρος

Διαμάντω Μάτσα, μητέρα τυφλοκωφού ατόμου, ταμίας

Γιάννης Παναϊρλής, τυφλοκωφό άτομο, αρχιτέκτονας, μέλος

Απρίλιος 2026

Τι είναι η τυφλοκώφωση;

Η τυφλοκώφωση (deafblindness) είναι:

- η κατάσταση **συνδυασμένης οπτικής και ακουστικής βλάβης (impairment)** σε τέτοιο βαθμό ώστε οι μειωμένες αισθήσεις να μην μπορούν να αντισταθμίσουν η μία την άλλη (ορισμός Σκανδιναβίας).

Τι είναι η τυφλοκώφωση;

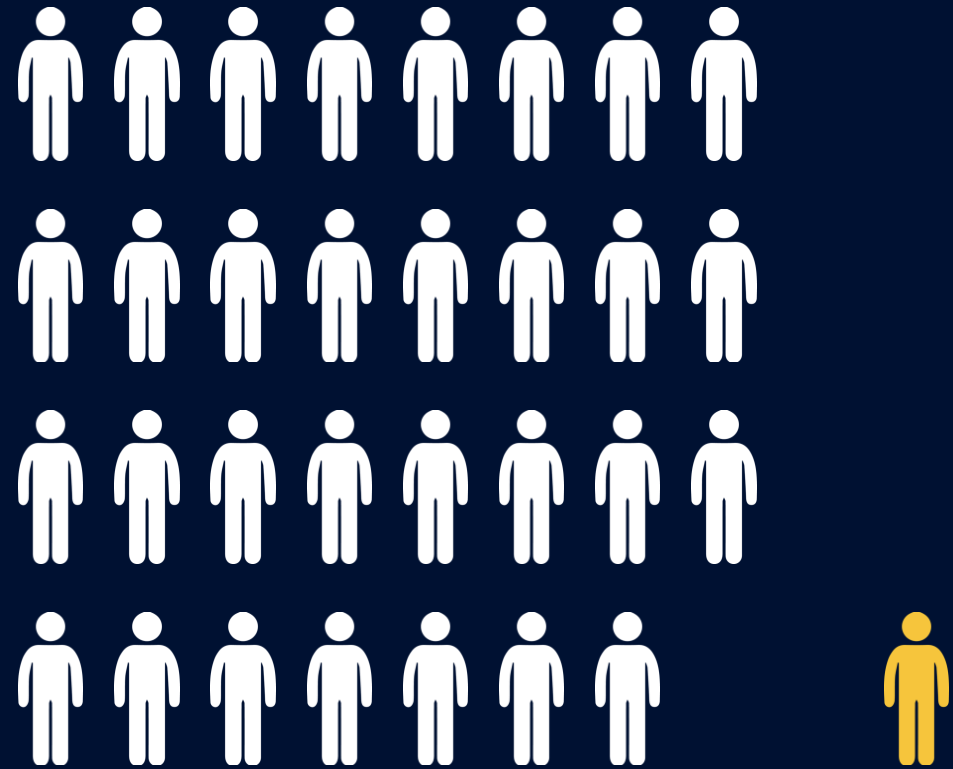
- ένα **ποικιλόμορφο φάσμα** διπλής αισθητηριακής βλάβης όπου το **κάθε άτομο εμφανίζει διαφορετικό επίπεδο οπτικής και ακουστικής απώλειας**, και όχι απαραίτητα τυφλότητα μαζί με κώφωση.

 ΜΕΡΙΚΩΣ ΒΛΕΠΟΝ ΑΤΟΜΟ	 ΜΕΡΙΚΩΣ ΒΛΕΠΟΝ ΑΤΟΜΟ
 ΒΑΡΗΚΟΟ ΑΤΟΜΟ	 ΚΩΦΟ ΑΤΟΜΟ
 ΤΥΦΛΟ ΑΤΟΜΟ	 ΤΥΦΛΟ ΑΤΟΜΟ
 ΒΑΡΗΚΟΟ ΑΤΟΜΟ	 ΚΩΦΟ ΑΤΟΜΟ

Τι είναι η τυφλοκώφωση;

- μία ξεχωριστή, μοναδική και ανεξάρτητη κατηγορία αναπηρίας (**disability**), η οποία χρήζει **εξατομικευμένης υποστήριξης** αναλόγως της ηλικίας του ατόμου και του τύπου / βαθμού τυφλοκώφωσης,
- μία κατάσταση που επιφέρει **αποκλεισμό και σημαντικές επιπτώσεις** στην επικοινωνία, την κοινωνικοποίηση, την κινητικότητα, την καθημερινή διαβίωση, την εκπαίδευση, την επαγγελματική αποκατάσταση, την πρόσβαση στην πληροφορία, την αυτοπραγμάτωση.

Κατηγορίες και αίτια τυφλοκώφωσης

Συγγενής τυφλοκώφωση (προγλωσσική)

Το άτομο γεννιέται με συνδυασμένη οπτική και ακουστική βλάβη, ή την εμφανίζει κατά τα δύο πρώτα έτη ζωής.

Κύρια αίτια: επιπλοκές κατά την κύηση, τον τοκετό ή μετά τη γέννηση, προωρότητα, γενετικά αίτια (π.χ. σύνδρομο Down, Charge κ.ά.).

Επίκτητη τυφλοκώφωση (μεταγλωσσική)

Το άτομο εμφανίζει συνδυασμένη οπτική και ακουστική βλάβη κατά τη διάρκεια της ζωής.

Κύρια αίτια: επιπλοκές ασθένειας, ατύχημα, γήρανση, γενετικά αίτια (π.χ. σύνδρομο Usher κ.ά.).

Πληθυσμός τυφλοκωφών ατόμων

Εκτιμάται ότι **0,2% του πληθυσμού** έχει σοβαρή ή προχωρημένη τυφλοκώφωση (WFDb, 2018).

ΕΕ27 ~900,000 άτομα / Ελλάδα ~20,000 άτομα

Μια «κρυμμένη» και απομονωμένη ομάδα πληθυσμού που πιθανά ζει σε συνθήκες **φτώχειας, χαμηλού μορφωτικού επιπέδου και ανεργίας**.

Επιπρόσθετα, εκτιμάται πως είναι πιθανό το **2% του πληθυσμού** (κυρίως άτομα τρίτης ηλικίας) να εμφανίζει ήπιες μορφές τυφλοκώφωσης (WFDb, 2018).

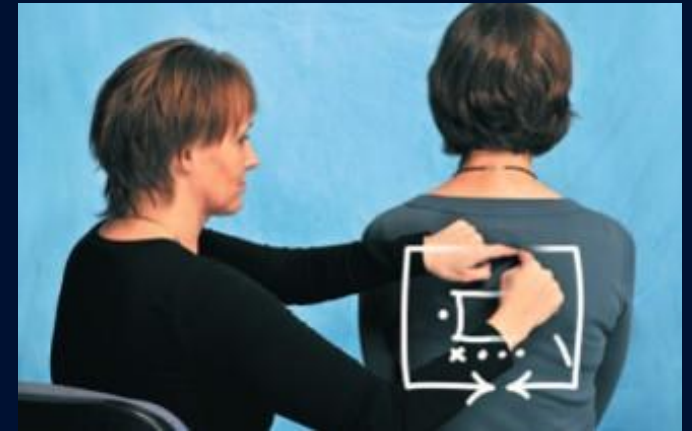
ΕΕ27 ~9,000,000 άτομα / Ελλάδα ~200,000 άτομα

Σημειώνεται ότι, καθώς οι περισσότερες χώρες **δεν έχουν ακόμα αναγνωρίσει επίσημα την τυφλοκώφωση ως ξεχωριστή αναπηρία**, ενώ δεν υπάρχει ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός για αυτήν, είναι εγγενώς δύσκολο να συγκεντρωθούν ακριβή δεδομένα καταγραφής του τυφλοκωφού πληθυσμού.

Τρόποι και μέθοδοι επικοινωνίας

- προφορικός λόγος
- νοηματική γλώσσα (sign language)
- χειλεανάγνωση (διάβασμα των χειλιών)
- κώδικας μπράιγ (braille) και απτικός κώδικας μπράιγ (fingerbraille)
- απτική νοηματική γλώσσα (tactile sign language)
- αλφάβητο τυφλοκωφών (deafblind manual alphabet)
- αλφαβητικά (δακτυλογολικά) συστήματα τυφλοκωφών (παλαμικό, malossi, social haptics κ.ά.)
- απτική γλώσσα protactile
- τρισδιάστατα αντικείμενα / πικτογράμματα
- συνδυασμός των παραπάνω
- εξατομικευμένοι τρόποι επικοινωνίας

Τρόποι και μέθοδοι προσανατολισμού & κινητικότητας

- χρήση λευκοκόκκινου μαστουνιού
- συνοδός με απτική καθοδήγηση & επικοινωνία [ως οδηγός (navigator), ως βοηθός (assistant), ή ως συν-οδηγός (co-navigator)]
- σκύλος - οδηγός (υπό προϋποθέσεις)
- τρόποι πολυαισθητηριακής αντίληψης περιβάλλοντος (π.χ. απτική εξερεύνηση & προσανατολισμός, νοητική χαρτογράφηση, χρήση σημείων αναφοράς και σταθερές διατάξεις χώρων κ.ά.)
- συνδυασμός των παραπάνω
- εξατομικευμένοι τρόποι προσανατολισμού και κινητικότητας

Τυφλοκώφωση και τεχνολογία

- ακουστικά βαρηκοΐας & κοχλιακά εμφυτεύματα
- συστήματα επαγωγικού βρόχου (hearing loop systems) και ενισχυτές ήχου (sound amplifiers)
- συσκευές απτικού μπράιγ (tactile braille readers)
- οπτικοί ενισχυτές (single loop magnifiers)
- αναγνώστες οθόνης (screen readers)
- εφαρμογές μετατροπής οπτικής / ηχητικής / κειμενικής πληροφορίας σε απτική
- τεχνολογικά βοηθήματα κινητικότητας με απτική ανάδραση / δόνηση
- προσαρμοσμένα εργαλεία και συστήματα καθημερινής διαβίωσης (π.χ. αυτοματισμοί «έξυπνου σπιτιού» κ.ά.)

Πανελλήνιος Σύλλογος Τυφλοκωφών «Το Ηλιοτρόπιο»

Γονέων, Κηδεμόνων Τυφλοκωφών Παιδιών και Φίλων αυτών

- **Δημιουργήθηκε το 1992** από μια ομάδα γονέων τυφλοκωφών παιδιών με τη στήριξη επαγγελματιών και φίλων.
- Αποτελεί τη μοναδική οργάνωση στην Ελλάδα που έχει στόχο:
 - την καταγραφή & ενημέρωση μέσω δράσεων του τυφλοκωφού πληθυσμού στην Ελλάδα,
 - την αναγνώριση της τυφλοκώφωσης ως ξεχωριστής αναπηρίας,
 - τη δημιουργία εκπαιδευτικών δομών και δομών αποκατάστασης για τυφλοκωφά παιδιά και ενήλικες (π.χ. δημιουργία του μοναδικού στην Ελλάδα Ειδικού Δημοτικού Σχολείου Τυφλοκωφών στην Καλλιθέα το 2003),
 - την ειδική κατάρτιση επαγγελματιών.
- **Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς** για την τυφλοκώφωση [π.χ. World Federation of the Deafblind (WFDb) κ.ά.], καθώς και με άλλους **αναπηρικούς φορείς** στην Ελλάδα (π.χ. Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τυφλών, Ένωση Κωφών Ελλάδος κ.ά.) και το εξωτερικό (π.χ. Lega del Filo d'Orò στην Ιταλία κ.ά.).

Τυφλοκώφωση στην Ελλάδα

Γιατί η τυφλοκώφωση παραμένει μια **άγνωστη και «κρυμμένη» αναπηρία** στην Ελλάδα;

- Ανεπαρκής θεσμική και νομική αναγνώριση
- Απουσία ενιαίας και ανεξάρτητης στρατηγικής για την τυφλοκώφωση
- Έλλιπής ενημέρωση και δημόσια συζήτηση
- Σπανιότητα, περιορισμένη ορατότητα & αυτο-αποδοχή και έλλειψη κοινωνικής αναγνώρισης
- Έλλειψη εξειδικευμένων επαγγελματιών & υπηρεσιών
- Κοινωνικά στερεότυπα και αρτιμελισμός που οδηγούν σε απομόνωση
- Έλλειψη υποδομών πρόσβασης στην εκπαίδευση και την εργασία
- Επιστημονική άγνοια από μερίδα της ιατρικής και εκπαιδευτικής κοινότητας

Προτάσεις

1. **Θεσμική και νομική αναγνώριση της τυφλοκώφωσης ως μοναδική και ξεχωριστή κατηγορία αναπηρίας** και όχι ως άθροισμα δύο αναπηριών, ακολουθώντας το παράδειγμα άλλων χωρών της ΕΕ (π.χ. Ρουμανία, Δανία, Ισπανία κ.ά.) και εκτός ΕΕ (π.χ. Αίγυπτος, Χιλή, ΗΠΑ, ΗΒ κ.ά.).
2. **Πλήρης εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCRPD) και της Γραπτής Διακήρυξης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (04/2004)**, οι οποίες αναφέρονται στα δικαιώματα και στις εξειδικευμένες ανάγκες των τυφλοκωφών ατόμων.
3. **Εξειδικευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση επαγγελματιών** για επικοινωνία, κινητικότητα και υποστήριξη τυφλοκωφών ατόμων (π.χ. εκπαιδευτές κινητικότητας, διερμηνείς, συνοδοί κ.λπ.).

Προτάσεις

- Καταγραφή του τυφλοκωφού πληθυσμού στην Ελλάδα, ώστε να διαμορφωθούν στοχευμένες οικονομικές πολιτικές** βάσει πραγματικών αναγκών, χωρίς προσφυγή των τυφλοκωφών ατόμων σε παροχές που αφορούν αποκλειστικά τα άτομα με οπτική ή με ακουστική αναπηρία. Ενδεικτικά:
 - χορήγηση ειδικού αναπηρικού επιδόματος / οικονομικής ενίσχυσης, πλήρης αναπηρική σύνταξη γήρατος με 15 έτη ασφάλισης.
- Εξασφάλιση υπηρεσιών διερμηνείας και επικοινωνιακής υποστήριξης** τυφλοκωφών ατόμων για υγεία, εκπαίδευση, εργασία, κοινωνικές υπηρεσίες και δικαιοσύνη.
- Δράσεις ενημέρωσης επαγγελματιών & υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης** για έγκαιρη διάγνωση, πρώιμη παρέμβαση και βελτίωση υποστήριξης τυφλοκωφών ατόμων.

Προτάσεις

7. **Ανάπτυξη προγραμμάτων επιδότησης και διάθεσης βοηθητικών τεχνολογιών και συσκευών επικοινωνίας & κινητικότητας για τυφλοκωφά άτομα.**

8. **Εξασφάλιση ειδικής χρηματοδότησης για την ανάπτυξη προγραμμάτων & δράσεων ενημέρωσης και υποστήριξης τυφλοκωφών ατόμων:**

για ανεξάρτητη διαβίωση και αποϊδρυματοποίηση (προσωπική βοήθεια, στήριξη στο σπίτι κ.λπ.),

για πρόσβαση στη δια βίου εκπαίδευση (προσβάσιμο υλικό, παράλληλη στήριξη κ.λπ.),

για πρόσβαση στην εργασία και την επαγγελματική ένταξη (ενίσχυση εργοδοτών κ.λπ.),

για πρόσβαση στην υγεία και σε εξειδικευμένες υπηρεσίες αποκατάστασης,

για μέλη οικογενειών τυφλοκωφών ατόμων, ειδικά κατά την πρώτη περίοδο μετά τη διάγνωση.

9. **Ίδρυση και λειτουργία δομών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Γυμνασίου & Λυκείου) για τυφλοκωφούς μαθητές.**

Πηγές

Πανελλήνιος Σύλλογος Τυφλοκωφών «Το Ηλιοτρόπιο» / deafblind-hellas.gr

European Deafblind Network (EDbN) / edbn.org

World Federation of the Deafblind (WFDb) / wfdb.eu

[1η Παγκόσμια Έκθεση \(2018\)](#) & [2η Παγκόσμια Έκθεση \(2023\)](#)

Deafblind International (DbI) / deafblindinternational.org

Deafblind Australia / deafblind.org.au

Usher Syndrome Coalition / www.usher-syndrome.org

«Ένας ήσυχος και υποφωτισμένος κόσμος» / [YouTube](#)

27 Ιουνίου Παγκόσμια Ημέρα Τυφλοκώφωσης / [ΟΗΕ](#)

Η τυφλοκώφωση στην Ελλάδα

Μια άγνωστη και αποκλεισμένη αναπηρία

Πανελλήνιος Σύλλογος Τυφλοκωφών «Το Ηλιοτρόπιο»

Απρίλιος 2026

